

»DEBAT«

Tumult i provinsen

Af Jens Frimann Hansen
Helsingør Teater
Havnepladsen 1

"Lollands sanger findes ikke", skrev professor Vilh. Andersen for mere end 100 år siden om digteren Emil Aarestrup, "det hele lugter for meget af hvergarn og sødgrød". Hovedpersonen i Bent Vinn Nielsen roman "Et stykke af muren", den foregår på Lolland, står med favnen fuld af pølser og guldbajere og kan ikke forstå, hvorfor konen er ved at gå fra ham. Digressionen klæber til Lolland og er ikke ny. Posthuse, stationsbygninger, tomme fabriksbygninger og nu også Vestas står som monomenter over en tid som ikke findes mere. En økonomisk nedgangsperiode, hvor Per Kirkebys murede, monumentale og masseproducerede/distribuerede narcissisme foran stationsbygningen i Nakskov fuldstændig kommer til kort. Bag den økonomiske drage gemmer sig et langt vigtigere spørgsmål om identitet. Hvad skal vi med provinsen og hvilken rolle skal kunsten spille?

Det har tre sydøstdanske kommuner med kunstudstillingen Tumult givet sit bud på. Det er en udstilling i by og landskab, hvor en række centralt uddannede, men i større eller mindre grad lokalt forankrede kunstnere, har skabt en serie værker. Fra Nakskov i vest til Borre i øst. Fra Vordingborg i Nord til Gedser i syd.

Kunst og folk

Urbaniseringens bagside er et grundvilkår for provinsen. Boligforeningen i Slotsbyggeriet i Nykøbing Falster var heller ikke udelte begejstrede for at skulle modtage et værk af Tea Mäkipää, en af Tumults kunstnere. Selvom der var tale om en gave, sagde de "Nej". Man fik fremskaffet anbefalelsesskrivelser fra Det Kongelige Danske Kunstakademis rektor Mikkel Bøgh og direktør ved Statens Museum for Kunst Karsten Ohrt, men de overbeviste kun foreningen om at den havde truffet den rigtige beslutning. Sikkert til herværende redaktør Søren Knudsens store tilfredshed. Han kunne ikke se meningen med eller nødvendigheden af Tumult, når kommunen står over for store besparelser på børne- og ældreområdet.

Hele to broer er med i Tumult. Kristoffer og Mette Glyholts fragment af en ny bro mellem Lolland og Falster og Sine Lewis "Broen", et forløb af brædder på kanten af Borre Mose på Møn.

For år tilbage nedbrændte en kinagrill i det centrale Nykøbing F. Kun facaden stod tilbage og dækkede halvt for brandtomten. Kunstnergruppen A Kassens bidrag til Tumult har været at vende facaden på hovedet. Mens vi står og betragter værket kommer en torvehandler farende og udbryder: "Det er en skandale",

J.F. Hansen er teaterleder i Helsingør.

Fra 2010-2012 investeres i Helsingør 1.2 milliarder kroner i kultur omkring Kronborg, blandt andet i et nyt kulturværft, som åbnede 10. oktober, et nyt søfartsmuseum og en udvikling af havneområdet.

J.F. Hansen er desuden bestyrelsesformand for det privat-offentlige selskab Vækst & Viden, der varetager en stor del af Helsingør Kommunes turist- detailhandels- erhvervs- og kulturpolitik.

hvorefter han hurtigt forsvinder bag en opstilling af pærer og bananer og andre eksotiske frugter. Jeg spørger ham senere, hvad han egentlig mente? "Nu har vi set på det der i ti år, og der er ikke sket en skid", svarer han og afslører, at han ikke har bemærket forandringen. Måske er det sådan, at når man opholder sig på et sted længe nok, så ser man det ikke længere. Ikke langt derfra har Rikke Cora Larsen og Carina Jo Sivager portrætteret arbejdere på sukkerfabrikken og sat lys på roebåndet. Det i særklasse fine ved portættene, som er ophængt i overstørrelse på en af fabrikkens bygninger, er at arbejdernes skepsis ikke fornægter sig i deres blik ind i kameraet.

Transformative værker

Søren Lose har opstillet en parafase over sit værk Home (1996-2006) i et landevejskryds ved Bandholm. Værket er en perspektivisk forvredet silhuet af en husfacade. En erindring, kulisser eller et omrids af noget der var engang, og som allerede dengang var ved at forsvinde. Oplevelsen af værket, mens man suser forbi i sin bil, og måske ryster på hovedet af kunstnerne og deres værker, fortæller også en historie om Lolland. Nina Fischer og Maroan El Sani beskæftiger sig i Nakskov med overgangen fra værftsindustri til vindmølleproduktion. Skuespilleren Jens

Andersen pendler i kunstneres lille film messende matematiske begreber og en anstrengt stønnen, mens han i blå Kansas overalls tegner en linje fra det der var til det der kom, fra skibe til vindmøller til...???. For hvor skal kridtstregen nu føres hen? Og længere ude på Anemonevej har kunstneren Thomas Kilpper omformet et kondemneret, almennyttigt boligbyggeri til et kunstnerisk værk.

Skin og autencitet – sted og ikke-sted

Tumult arbejder i et farligt minifelt hvor tanker om centrumperiferi, metropol-provins, form-indhold, akademi og bonderøvssamfund, fylde og forladthed roder rundt mellem hinanden. Faren er, at kunstnerne bliver leverandører af form, mens de lokale producerer indholdet. Det kunstneriske værk kan være en fælde man lokker de lokale i for at udstille dem i et freakshow eller som søløver i manegen. I Svensmarke på Møn var der for få år siden liv i gårdene. Et hurtigt tjek på postkasserne fortæller, at her gemmer den kreative klasse sig, arkitekterne og designerne, som enhver kommune vil tisse i bukserne for at få fat på. Dem der bor her er ikke stedbundne. Byen er en spøgelsesby. Her er ingen. Landsbyen er gennemrestaureret bondeidyl, form uden indhold. I værket "Svensmarkes

monumenter" skildrer Thomas Gunnar Bagge netop det time-lige Svensmarke, snedreven fra i fjor, en nedreven transformatorstation, lyden af en jetjager og en død kat. Det er et af Tumults mest vellykkede værker.

Forandringens æstetik

Er Tumult i virkeligheden en våd drøm om Louisiana og anerkendelse i de store kunstcentre og københavneraviserne eller er det et eksempel på hvordan et sted kan rejse sig i lutret skikkelse i mødet med samtidskunst? Har kunsten en rolle at spille i provinsen, i udkantsdanmark?

I det gamle Storstrøms Amts købstæder står rådhus, stationsbygninger og museer endnu som monumenter om en tid der var en gang, men indholdet har, bortset fra museerne, ændret sig markant. De gamle bønder og landfolket har klumpet sig sammen i nybyggede små andelsboligforeninger i kvarterer hvor middagssøvnen imødeses som dagens store begivenhed og hvor en ulovligt parkeret bil eller en hjemløs kat kan blive et punkt på en generalforsamling. Her dukker de sig med deres apokryfe viden om alt fra madopskrifter, Christian IX metal, flinterender, ravnage og ørredfiskeri, fanget i et skakspil med alt for mange springere, spillets irrationelle brik. Der er kun få aktive bønder tilbage i det gamle amt og

de er ofte hårdt kritiseret som modstandere af naturpleje, naturparker eller som ejere af svinerfarme.

Tumult er et af de bedste bud på hvordan samtidskunst rykker ud og udfolder sig i by og landskab som bidrager til værket. Det er en inficering af kunsten, men det er også med til at bringe kunsten videre. Værkernes styrke og svaghed vipper imellem at inddrage og holde historien på afstand. På den ene side kan jeg se værkerne som historieløse udveje. Uafhængigt af tiden peger de på eller definerer stedets egenskaber. Genopførelsen af Christina IX bro i Nykøbing F eller Sine Lewis bro i Borre lover en næsten eskatologisk rejse over Sundet mellem Lolland og Falster eller en rundflyvning over Borre Mose. Omvendt er betydningen af mange af de steder kunstnerne forholder sig til netop karakteriseret og determineret af den historie lokalbefolkningen har lagt i dem. Wooloos værk "New Life Horbelev" og Parfymes værk i Gedser har jeg ikke set, men lokalbefolkningen ser ud til at være med i og bidrage til værkerne.

Mursten eller luft

Nestoren Hans Edvard Nørregård-Nielsen har karakteriseret murstenen som guld- og sølvbarens jævne fætter. Med murstenen har vi bygget det meste af vores kulturarv. Murstenen har i en vis forstand også været afgørende for hvordan vi definerer kunstarterne. Dem der varetager formidlingen af kunst, råder ofte over en bygning hvor man kan præsentere og udstille værker. Denne kunstinstitution er over 100 år gammel og i mellemtiden har samfundet gennemgået radikale forandringer, mens vores formidling af kunst – noget forenklet sagt – ikke har forandret sig nævneværdigt. Kunst præsenteres fortsat primært på museer, rammet ind af mursten og hvidtede vægge. På Lolland har man, ved fælles kræfters hjælp, næsten som tidligere tiders andelsbevægelser, også fået sit kunstmuseum, Fuglsang, som dygtigt er sat til at bevare den kunst der knytter sig til stedet, til landskabet, til Lolland og Sydøstdanmark.

Værkerne i Tumult udmærker sig ved at være skabt af levende kunstnere, som går i klinch med stedet. Det er et af tidens vigtigste udtryk for, at det skabende her og nu er mindst lige så vigtigt som det kanoniserende museum. Og denne problematik er ikke kun provinsens, men i høj grad også Københavns, hvor institutionerne indenfor alle kunstarterne i højere og højere grad orienterer sig mod det sikre, det kendte og det forudsigelige i stedet for også at gøre plads til eksperimentet, der kan bringe os alle sammen lidt videre.